

Uppgiftsformulering och rätt svar

8a Förklara varför tavlan **inte** kan användas som källa.

8b Vilken av följande slutsatser kan du dra med kläderna som **enda källa**?

Att mannen som bar kläderna var mycket fattig.

Att de flesta män var klädda så här under 1300-talet.

Vilket tyg som mannens kläder tillverkades av.

Vad mannen som bar kläderna arbetade med.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet:

Eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra enkla slutsatser om människors levnads-
villkor, och för då **enkla/utvecklade/välutvecklade** resonemang om källornas användbarhet.

Bedömningsaspekter

- i vilken utsträckning eleven förklarar varför målningen inte kan användas som källa till kunskaper om kläder på 1300-talet
- i vilken utsträckning eleven identifierar en möjlig slutsats som kan nås med hjälp av kläderna som källa
- i vilken utsträckning eleven resonerar kring vilka slutsatser som kan dras med hjälp av kläderna som källa.

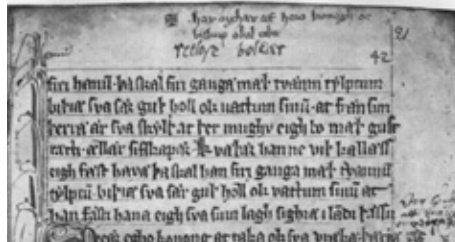
Deluppgifterna ska bedömas som en helhet.

Uppgiftsformulering och rätt svar

17a Vad är det här för slags spår av historien?

Kryssa för rätt ruta för varje bild. Gör som i exemplen.

Västgötalagen, lagbokstext

Spår som **finns kvar** från historien

Spår som har **skapats senare**

Drottning Kristinas väg, vägskylt

Spår som **finns kvar** från historien

Spår som har **skapats senare**

Vikingaskepp, modell i Upplands Väsby

Spår som **finns kvar** från historien

Spår som har **skapats senare**

Muren runt Visby på Gotland

Spår som **finns kvar** från historien

Spår som har **skapats senare**

Gränsen mellan Sverige och Norge

Spår som **finns kvar** från historien

Spår som har **skapats senare**

Nils Dacke, staty i Virserum

Spår som **finns kvar** från historien

Spår som har **skapats senare**

UPPGIFT 17 A – OLIKA SPÅR AV HISTORIEN

Denna uppgift prövar följande del av kunskapskravet:

Eleven kan tolka och visa på spår av historien i vår tid.

Beskrivning av uppgiftens progression

Belägg för kunskaper på		
E-nivå	C-nivå	A-nivå
4-6 rätt		

Uppgiftsformulering

- 17b** Varför finns historiska personer (som exempelvis Carl von Linné) avbildade på sedlar?

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan tolka och visa på spår av historien i vår tid...

Bedömningsaspekter

- i vilken utsträckning eleven kan förklara varför historiska personer kan användas som motiv på sedlar.

Beskrivning av uppgiftens progression

Belägg för kunskaper på		
E-nivå	C-nivå	A-nivå
Eleven identifierar en rimlig orsak till historieanvändningen.		

Exempel på rimliga orsaker:

- att vilja minnas, komma ihåg personen
- att vilja ära, hedra personen.

Beskrivning av svar som inte ger belägg för kunskaper på E-nivå

- Svaret saknar rimlig orsak, exempelvis lyfter svaret endast fram personliga egenskaper hos någon/några personer på sedlar.
- Svaret är alltför allmänt hållet.

Elevsvarsexempel med kommentarer

Svar som inte ger belägg för kunskaper på E-nivå

För att han var mäktig

Kommentar: Svaret är vad det verkar kopplat till Carl von Linné – det är i och för sig inte nödvändigt – men valet av motivering är *för* schablonartat och därmed för allmänt hållet. Alla mäktiga personer avbildas inte på sedlar. Det måste finnas något annat skäl.

Svar som ger belägg för kunskaper på E-nivå

För att dom gjort något bra som man vill komma ihåg.

Kommentar: Svaret innehåller en rimlig orsak till att vissa personer används på ett lands sedlar.

Beskrivning av uppgiftens progression

Belägg för kunskaper på		
E-nivå	C-nivå	A-nivå
<p>Eleven identifierar minst en rimlig orsak till att målningen inte går att använda som källa</p> <p>eller</p> <p>har kryssat för det rätta alternativet i uppgift 8b.</p>	<p>Eleven beskriver minst en rimlig orsak till att målningen inte går att använda som källa</p> <p>och</p> <p>har kryssat för det rätta alternativet i uppgift 8b.</p>	<p>Eleven beskriver minst en rimlig orsak till att målningen inte går att använda som källa</p> <p>och</p> <p>fördjupar svaret genom en förklaring eller exemplifiering</p> <p>och</p> <p>har kryssat för det rätta alternativet i uppgift 8b</p> <p>och</p> <p>ger minst en relevant motivering till att det går/inte går att dra de föreslagna slutsatserna i uppgift 8b.</p>

Exempel på rimliga orsaker till att tavlan inte kan användas som källa

- Den är målad senare.
- Den är inte målad på 1300-talet.
- Den är målad på 1880-talet.
- Tavlan är inte fakta. Den behöver inte vara sann. Den skapas med fantasi. Motivet är inte i första hand att förmedla kunskap.

Beskrivning av svar som inte ger belägg för kunskaper på E-nivå, uppgift 8a

- Eleven identifierar inte någon rimlig orsak, t.ex. ”det är en målning, inte en bild”.
- Elevens svar är så allmänt hållt att det inte går att se orsakssambanden.

Elevsvarsexempel med kommentarer

Elevsvar som ger belägg för kunskaper på E-nivå, alternativ 1

8a) *För källan skulle vara från 1300-talet inte 1880-talet och han kanske inte viste utan målade bara hur han trode hur det var iochmed att han målade den på 1880-talet.*

8b) *Att mannen som bar kläderna var mycket fattig. Motivering: För under den tiden kan om man var rik gick man med ”fina” kläder och inte sådär.*

Kommentar: I svaret beskriver eleven en rimlig orsak: det stora avståndet i tid (över 500 år). Eleven har därmed visat förståelse för den källkritiska principen om närhet i tid och delvis också för äkthetsprincipen genom att skriva att konstnären kanske bara gissade. Däremot svarar eleven fel på uppgift 8b.

Elevsvar som ger belägg för kunskaper på E-nivå, alternativ 2

8a) *För att man bara ser en bild men det ger inte särskilt mycket fakta. Men däremot så ser man vad alla hade på sig på den tiden.*

8b) *Vilket tyg mannens kläder tillverkades av. Motivering: Man ser ju vad den är gjord av.*

Kommentar: Eleven drar en felaktig slutsats att tavlan, (trots vissa svårigheter), skulle kunna visa vad ”alla hade på sig på den tiden”. Däremot identifierar eleven rätt alternativ i 8b.

Exempel på svar som ger belägg för kunskaper på C-nivå

8a) *Tavlan kan inte användas som källa för han måla den på 1882 och det ska föreställa visby 1361 och då levde inte han som måla tavlan och då kan han inte veta.*

8b) *Vilket tyg mannens kläder tillverkades av. Motivering: för man kanske använde nåt speciellt tyg på de talet.*

Kommentar: Eleven visar i svaret på uppgift 8a förståelse för närhetsprincipen i källvärderingen, något som beskrivs relativt utförligt med angivande av både tid och plats. Att konstnären ”inte kunde veta” är i sammanhanget inte relevant eftersom det är skillnaden mellan en källa och en tolkning som är det centrala i uppgiftsformuleringen. Eleven svarar med korrekt svarsalternativ på frågan i uppgift 8b, men motiveringen är för outvecklad för att ge belägg för kunskaper på högre nivå än C.

Exempel på svar som ger belägg för kunskaper på A-nivå

8a) *Den kan inte användas som källa därför att konstnärer på 1800-talet ofta målade människor i dåvarande ”klädmode”*

8b) *Vilket tyg mannens kläder tillverkades av. Motivering: Man kan analysera tyget och därför se vilket tyg kläderna är gjorda av. Att mannen var fattig kan man inte veta, för rika män kanske var klädda så där under 1300-talet. Att de flesta män var klädda så här kunde man inte veta därför att mannen kanske var klädd lite speciellt. Vad han arbetade med kunde man inte ha blank aning om, för kläderna kan inte säga vilket arbete mannen hade.*

Kommentar: Eleven använder historiska sakkunskaper för att resonera om källvärdet hos de två föremålen. Det första delsvaret tar fasta på att det är fråga om en konstnärlig tolkning. Eleven fördjupar svaret genom att hänvisa till en hypotes om 1800-talsmåleri. Det andra delsvaret innehåller rimliga motiveringar för samtliga svarsalternativ. Ett genomgående drag är att eleven resonerar med hjälp av frågan om enstaka källors representativitet och informationsvärde.